

ЕВРОСИТИТА ПО ИСПАНО-ПОРТУГАЛСКАТА ГРАНИЦА: В ТЪРСЕНЕ НА УПРАВЛЕНСКИ РЕШЕНИЯ

EUROCITY ALONG THE SPANISH-PORTUGUESE BORDER: IN SEARCH OF MANAGEMENT SOLUTIONS

Татяна Димитрова
Tatyana Dimitrova

Великотърновски университет „Св.св. Кирил и Методий“
„St. Cyril and St. Methodius“ University of Veliko Tarnovo

Abstract: Cross-border cooperation is a powerful force that spatially affects the socio-economic structures of neighboring regions. State borders are not only a liability but also an asset, and by improving social, economic, cultural, political and regulatory relationships, various cultural and business initiatives are promoted that have a positive effect on the living standards of local people. The European Union and its territories depend on enhanced synergies between cohesion policies and strategies to promote competitiveness, as well as on the development of sectoral policies that enable the least favored territories to meet the challenges of globalization through cross-border, transnational and interregional approach. In recent years, Eurocities have established themselves as innovative forms of cross-border cooperation, with Spain and Portugal as leaders.

Keywords: Cross-border cooperation, administrative cooperation, Spain, Portugal, Eurocity.

JEL: M12; M19

ВЪВЕДЕНИЕ

В процеса на засилена евроинтеграция в различни части на Европейския съюз (ЕС) се появяват евроситите. Те са модели на териториално управление във все по-интегриран контекст, където основна роля има трансграничното сътрудничество. Евроситите прилагат „Общински инициативи за съвместно използване на обществено оборудване и услуги, които се стремят да играят активна роля в области като мобилност, бизнес сътрудничество или териториално планиране“ (Costa, 2014, p. 217).

В този смисъл формирането им е опит за решения на общи проблеми, споделяни от различни територии с оглед на по-хомогенно и устойчиво териториално развитие. Съществуването на различни правни рамки обаче продължава да бъде една от основните пречки пред развитието на съвместни инициативи и действия в рамките на евроситите, което обуславя пълното им институционализиране.

Евроситите, създадени на границата между Португалия и Испания, имат общи цели, които включват съвместно определяне и прилагане на модели за развитие, включващи споделяно управление на инфраструктура и оборудване; въпреки това, много от тези действия и инициативи срещат трудности при тяхното изпълнение поради наличието на определени ограничения, по-специално различни правни и правни рамки, които обуславят развитието на някои действия или инициативи на общините, които съставляват евроситите.

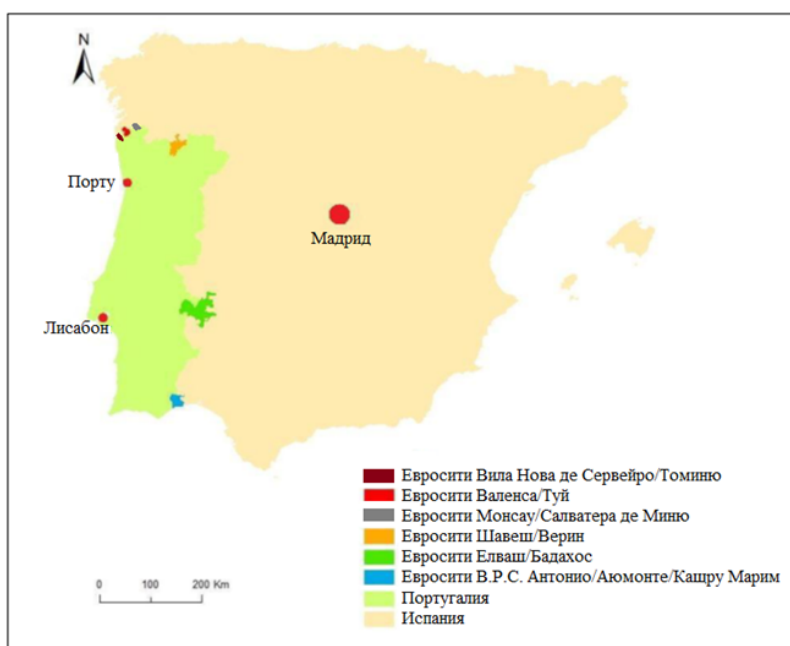
Обект на изследването са възможностите за трансгранично сътрудничество от двете страни на испано-португалската граница, на примера на съществуващите евроситита.

Предмет на изследване са специфики, предимства и недостатъци на управленската политика в тези трансгранични територии.

Целта на това проучване е да се анализират принципите, въз основа на които регионалните различия се преодоляват с помощта на изграждане на Евроситита от двете страни на границата. Ползотворното двустранно сътрудничество на национално ниво, постепенно се трансформира и в местната власт на Испания и Португалия с цел привличане на европейски финансови средства, които имат ключова роля в проектните дейности насочени към насърчаване на трансграничното сътрудничество. Постигането на добри показатели в икономическото развитие, както и подобряването на социалните услуги е в резултат на успешно реализираните проекти, които обхващат населението и от двете страни на границата.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Евроситита възникват между различни държави в континента Европа, но пионери са евросититата разположени на границата между Португалия и Испания (фиг. 1), а именно Шавеш-Верин, Валенса-Туй, Вила Нова де Сервейро-Томиньо, Вила Реал де Санто Антониу-Аямонте, Елваш-Бадахос и Антонио-Аюмонте-Каштру Марим. Те имат сходни социално-икономически и демографски проблеми, които се надяват да разрешат с помощта на трансграничното сътрудничество, европейските фондове и проекти.

Фиг. 1. Евроситита по испано-португалската граница

Евросити Шавеш-Верин

Евросити Шавеш-Верин се намира в граничните територии в северната част на Португалия, по-специално в долината Алту Тамега и в югоизточната част на региона Галисия. Двете общини имат население от 51 215 ж., като повечето от тях живеят в Шавеш (табл. 1). Двата града, разделени от р. Тамега, заемат различни геостратегически позиции: от една страна Шавеш е основното ядро на градска мрежа, съставена от 6 общини и играе основна роля в териториалната организация на региона Алту Тамега, от друга страна, Верин се счита за централното градско ядро на обширна територия с големи функционални възможности, която е част от окръг Монтерей-Верин и други селища, разположени в околността (<http://www.eurocidadechavesverin.eu/>).

Териториалната зона на Евросити Шавеш-Верин представя характеристики, свързани с граничните райони, тъй като има подчертано селски контекст и е далеч от големите градски центрове. През последните десетилетия и двата града са свидетели на изселване от селските райони, което означава, че тази ситуация поставя сериозни предизвикателства в опита да привлекат и задържат население на тяхната територия. Чрез трансграничното сътрудничество, се цели привличането на по-добри инвестиции и увеличаване на заетостта, за да се опитат да обърнат тази ситуация.

Създаването на Евросити Шавеш-Верин започва с включването на Верин (община) към Атлантическата ос през юли 2007 г. (португалският партньор, Шавеш, принадлежи към тази асоциация на градове от нейното учредяване през 1992 г.). По този начин може да се оцени лидерството и ангажираността и подкрепата, предоставена, особено от Атлантическата ос. Още през септември 2007 г., се създава институционална работна група (въпреки че все още е без правосубектност), съставена от представители на гореспоменатите институции и общините Шавеш и Верин. През януари 2008 г. започнаха задачите по изготвянето на Стратегически дневен ред на Евросити с цел дефиниране на неговия профил. За да се постигне това, бе приета методология на работа, основана на подхода отдолу нагоре, като се отчита мнението на социалните и икономически агенти, както и на гражданите и политическите и социални лидери (това създаде насоки за задоволяване на очакванията на „еврогражданите“).

През 2010 г. двете общини стартират изграждането на конституцията на Европейска група за териториално сътрудничество (ЕГТС) – Евросити Шавеш-Верин. По-късно, на 15 юни, Пленумът на Верин одобри участието си в ЕГТС. В края на юли проектът получи одобрението на Общинското събрание на Шавеш. Това беше начинът да започне процедурата пред съответните централни органи, намиращи се в Мадрид и Лисабон. Почти три години по-късно се получи съответните разрешения. През юли 2013 г. конвенцията Евросити Шавеш-Верин ЕГТС бе подписана от президента на община Шавеш и от кмета на Верин (Cancela, 2019, p. 44).

Табл. 1. Територия и население в Евросититата по Лузо-испанската граница, 2021 г.

	Площ, км ²	Население	Ср. гъстота д/км ²
Монсау (Северна Португалия)	211,31	17 816	84,0
Салватерра де Миньо (Галисия)	62,5	10 079	161,2
Евросити	273,81	27 895	102,0
Валенса (Северна Португалия)	117,1	13 623	116,0
Туй (Галисия)	68,3	17 375	254,4
Евросити	185,4	30 998	167,2
Виланова де Сервейра (Северна Португалия)	108,47	8 921	82,0
Томиньо (Галисия)	106,6	13 779	129,3
Евросити	215,07	22 700	105,5
Шавеш (Португалия)	591,2	37 590	64,0
Верин (Галисия)	94,1	13 625	144,7
Евросити	685,3	51 215	74,7
Вила Реал де Санту Антониу (Португалия)	61,25	18 824	307,0
Кастро Марим (Португалия)	300,84	6 439	21,0
Аямонте (Испания)	141,3	21 725	153,8
Евросити	503,39	46 988	93,3
Елваш (Португалия)	631,3	20 730	33,0
Бадахос (Испания)	1440,0	150 146	104,3
Евросити	2071, 3	170 876	82,5

Източник: INE, Portugal and IGE, Galicia. 2022. Авторски изчисления.

Трябва да се отбележи, че това е първата инициатива с подобни характеристики, която стартира от двете страни на границата между Испания и Португалия. От друга страна, може да се каже, че това е плод на програмирането на Общността за периода 2007–2013 г. и популяризирането и съветите на Атлантическата ос, което създава институционални синергии и засилва представителството на различни нива на управление.

Що се отнася до организационното измерение, Евросити Шавеш-Верин има държавни органи: Общо събрание и Директор. Общото събрание е неговият съвещателен орган и се състои от членовете на ЕГТС, представлявани от съответните президенти и от делегация от шест лица, определени от гореспоменатите президенти. Що се отнася до директора, това е единствен изпълнителен орган, който алтернативно е президентът на общинската камара на Шавеш и кметът на Верин. Неговият мандат продължава две години и се подпомага от заместник-директор, назначен от президента на субекта, който не изпълнява функциите на директор. Има и секретар (нает персонал) за ръководство на административното обслужване и упражняване на чисто изпълнителските функции, възложени от директора или от заместник-директора.

През април 2016 г. Общото събрание на ЕГТС се съгласи да разшири членовете си, за да интегрира междуобщинската общност на Алту Тамега (6 общини), провинциалния съвет на Оренсе и общността на общините на Монтерей (8 общини). Най-впечатляващото е увеличението на населението на ЕГТС, което надхвърля 120 000 жители, което благоприятства реализирането на проекти с по-голям мащаб. Вероятно присъстваме на създаването на първия Иберийски евродистрикт, което може да посочи линията, която трябва да бъде последвана и от други подобни структури. Това е сигурно свидетелство за важна промяна в трансграничното иберийско сътрудничество.

Евросити Шавеш-Верин има Стратегическа програма (2011), в която са програмирани поредица от действия от три стратегически оси: създаване на Еврогражданство, устойчива територия и икономическа динамика. Тези стратегически оси са споменати в преамбюла на Конвенцията за създаване на тази ЕГТС за справяне с целите за насърчаване на трансграничното териториално сътрудничество „в областта на земеделието, търговията, туризма, наследството, управлението на земята, околната среда и природните ресурси, съвместното използване и защита на р. Тамега, транспорт и телекомуникации, логистика, култура, спорт, образование, развлечения, здравеопазване, гражданска защита и др. Стратегическата цел е „укрепване на икономическото и социално сближаване в рамките на съответните териториални избирателни райони“ (www.eurocidadechavesverin.eu).

Според нас стимулирано от трансграничното сътрудничество на „второ поколение“, засяга както предоставянето на услуги и общи политики от двете страни на границата, така и насърчаването на растежа и заетостта от вътрешните ресурси на дадена територия. Видим е стремежът към премахване на административните пречки за съществуването, които оказват отрицателно въздействие върху качеството на живот на гражданите, като същевременно засягат икономическото развитие и бизнес дейностите. Премахването на тези бариери ще означава създаването на „свободна социална зона“.

Основната цел на Евросити е да насърчава сътрудничеството с оглед укрепване на сближаването на икономическо и социално ниво за своята територия и в различни аспекти (екология, земеделие, спорт, образование, развлечение, култура, наследство, туризъм, търговия, гражданска защита, териториално поддръждане и планиране, логистични дейности, здравни услуги и опазване и споделено управление на р. Тамега). Дейностите свързани с минералните извори, вече имат силна традиция и принос към местната икономика. Високото качество на водните ресурси, е предпоставка за новото териториално обединение между двата града, което стана известно като „Евросити на водата“.

В първия проект основните действия са насочени към насърчаване на гражданството от европейска гледна точка, тоест еврогражданство, организиране и съвместно провеждане на различни видове събития, насърчаване на местната икономика на двата града и допринасяне за балансирано териториално развитие, осигуряване на по-добри условия на живот на населението

от двете страни на границата. Вторият проект продължи някои действия и разшири полетата си на намеса, включително съвместното използване на здравеопазване, развлекателни и културни дейности, растеж на трансграничните потоци и насърчаване на духа на еврогражданството. Тук можем да споменем, на първо място, внедряването на „Евросити карта“ (фиг. 2) (<https://eurocidadechavesverin.eu/pages/622>).

Източник: www.eurocidadechavesverin.eu

Фиг. 2. Евросити карта

В логото, представено по-горе, са описани характеристики като съюза на двете страни чрез цветовете на техните национални знамена, идеалът за единна Европа и непрекъснатия напредък на проекта чрез кръг. Изборът на седалище на Евросити има своето символно значение и символично измерение - издигнато е на място, където се пресичат двата града. Картата, която получават гражданите на Евросити се стреми да повиши осведомеността сред населението за стойността на сътрудничеството и удоволствието от услугите и инициативите.

Картата Евросити има за цел да предостави същите предимства на жителите на двете общини, при същите условия като услугите, които те вече имат в общината по местоживееене, като по този начин се насърчава обмена между населението на тези две общини и увеличава предлагането и разнообразието от услуги. Насърчаването на еврогражданството включва разбирането за съществуването на равно третиране на еврогражданите, независимо от тяхната националност.

Пускането на Евросити карта материализира това равенство, тъй като позволява еднакви условия за достъп, в Шавеш и Верин, до общински услуги (басейни, библиотеки и др.), както и равен достъп до събития, обучения, състезания и др.

Не само, че териториалното и демографското допълване само по себе си оправдава инсталирането на определени съоръжения (социални, спортни, развлекателни и културни), чиято рентабилност е възможна само при високи нива на използване, но също така насърчава балансираното управление на публичните средства чрез възползване от икономии от мащаба при използване и споделено управление на съществуващи ресурси или дори при съвместно планиране на бъдещо оборудване.

По този начин Евросити картата представлява основният инструмент за създаване на свободна социална зона в Евросити, представляваща форма на идентификация на еврогражданството, към която са свързани социални и търговски ползи (Cancela, 2019, p. 58). До края на 2023 г. са закупени общо 12 524 карти (www.eurocidadechavesverin.eu).

Второ, от 2009 г. ежегодно се провежда Седмицата на Образование и пътна безопасност на Евросити Шавеш-Верин. През януари 2015 г. Евросити Шавеш-Верин бе представен на Международния туристически панаир (FITUR) в Мадрид (в рамките на щанда на Галисия) като първата

трансгранична туристическа дестинация на Иберия Полуостров: Шавеш-Верин, „Евросити на водата“ (Dura & Camonita & Berzi & Noferini, 2018, p. 14).

През 2015 г. този Евросити спечели наградите RegioStars 2015 в категорията Citystar, предоставени от Европейската комисия. През настоящия програмен период 2021–2027 г. сътрудничеството се задълбочава и е още по-успешно.

Евросити Туй-Валенса ду Миню

Географското местоположение на Евросити Туй-Валенса ду Миню е стратегическо, тъй като се намира на главния и най-важен път за комуникация на границата. Друг благоприятен момент е близостта между двата града (разстоянието между тях е около километър). Това е почти непрекъсната градска зона, за разлика от Шавеш-Верин.

Евросити Валенса-Туй обединява два града с общ брой от 30 000 жители, разделни от р. Миню. Територията на Евроситито съдържа характеристики, идентични с вътрешните територии и особено граничните територии, като преобладаването на селските райони и непрекъснатия спад на населението през последните няколко десетилетия. Отдалечеността на двата града по отношение на големите градски и административни центрове доведе до подчертаването на периферното им състояние и неравнопоставеността в темповете на развитие (Lima, 2012, pp. 77–78.)

Това също е опит за трансгранично сътрудничество, тъй като и двата града граничат и са съседни. Те са разделени от р. Миньо, която е историческа граница и през нея минава единствения международен мост. Това е втората инициатива след Евросити Шавеш-Верин, тъй като датира от февруари 2012 г. На тази дата президентът на общинската камара на Валенса ду Миню, кметът на Туй и президентът на Работната общност Галисия-Северна Португалия подписаха Споразумение за сътрудничество за създаване на Евросити Туй-Валенса.

Идеята за създаване на Евросити Валенса-Туй се дължи главно на връзките, установени между тях от векове. Прилагането на този модел на трансгранично сътрудничество обаче се основава на първия опит за формиране на евроградове между Шавеш и Верин и насоките на Договора от Валенсия (2002). За да се възползват от взаимното допълване и да насърчат съвместното управление, през 2012 г. протоколът за създаване на Евросити е подписан от съответните местни и регионални административни единици.

Основната цел е да засили връзките за сътрудничество чрез установяване на обвързващи отношения между съответните местни власти и регионални субекти на двете гранични територии. Честването на тези взаимоотношения има за цел да засили духа на принадлежност към обща територия и да извърши съвместно управление на съществуващите инфраструктури, с цел намаляване на разходите и предотвратяване на двойно снабдяване (Lima, 2012, p. 80).

Основните действия, които трябва да бъдат разработени съгласно „Протокола за сътрудничество за създаване на Евросити Валенса-Туй (2012 г.)“, са следните:

- а) реализиране на рекламни кампании в сферата на туризма, търговията, производството, както и привличане на европейски инвестиции;
- б) укрепване на сближаването на социално ниво;
- в) фокус върху човешкия потенциал чрез образователни и професионални квалификации;
- г) насърчаване и разпространение на активи;
- д) развитие на местни бизнес дейности;
- е) насърчаване и интегриране на логистичните дейности;
- г) насърчаване на практикуването на спортни дейности с използване на оборудване по споделен начин;
- з) съвместно разпространение на културата;
- и) импулс към действията на териториалните агенти;
- й) управление и координиране на инфраструктури и съвместни интервенции в бъдеще;
- к) инвестира в действия, които допринасят за по-добри условия на живот и укрепване на трансграничните отношения¹.

¹ Протокол за сътрудничество за създаването на Евросити Валенса – Туй.

Областите, в които има известен напредък в Еврограда, са главно по отношение на здравето с предлаганите услуги от здравния център в град Валенса, което води до по-голяма честота и насочване към услугите съществуващи в Туй. В този смисъл може да видим разширяване на здравните услуги, които обхващат двете гранични територии. В областите на свободното време, спорта и туризма съвместното използване на различни инфраструктури и оборудване за практикуване на спортни и развлекателни дейности е все по-често срещано. В туризма се откроява създаването на маршрути, възползващи се от целия съществуващ туристически потенциал в двата града за привличане на повече туристи. От културна гледна точка все повече се набляга на съвместно организирани събития и честване на важни дати (Lima, 2012, p. 83).

Сътрудничеството между Туй и Валенса ду Миньо е от стратегически характер и за двата града, тъй като цели повишаване на ценностите и капацитета като трансграничен анклав, както и споделянето използване на обществени услуги (пожарникари, местна полиция...). Например португалският маршрут на Камино де Сантяго е вторият по брой поклонници до столицата на Галисия след френския път и минава през Евроситито, представлявайки много ценен ресурс за развитие на туризма.

Забележително е участието на граждани, обществени сдружения и политически представители и на двата града (Валенса и Туй), които се обединяват в обща кауза и заедно се противопоставят на затварянето на железопътната линия Порту и Виго, искайки нейната модернизация с цел увеличаване достъпността и мобилността на населението. В резултат на съвместните действия са приети декларации в полза на разширяване на железопътна услуга между Виана ду Кащелу и Вилагарсия де Аруса (това е продължение на жп линията за влакове на високи скорости Лисабон-Порту-Виго-А Коруня). Благодарение на общите усилия и от двете страни на границата бе спряно въвеждането на такси по магистралите и е разрешен проблемът с мобилните телефони и телевизията (Janeco, 2015, p. 93).

Евросити Салватерра де Миньо – Монсау

Първите стъпки са направени през декември 2014 г. с подписването на протокол за сътрудничество между двете общини и ЕГТС Галисия-Северна Португалия. Този документ представлява първият камък в изграждането на Евросити Салватерра де Миньо – Монсау и събра двата града с общи интереси. Няколко месеца по-късно, през март 2015 г., кметовете на двата града подписаха протокол за побратимяване, който освен символичната си стойност показва трансформацията, извършена в полето на идеите.

Тази инициатива е пример за възникващо сътрудничество на локално ниво (микрокоопериране). Тези области включват: динамизирането на р. Миньо (възползвайки се от географското положение в Рибера), съвместното представяне на енологията и местната гастрономия, насърчането и развитието на туризма чрез рекламиране на природното наследство (термалните ресурси) и културно-историческото наследство (посещения на малки дворци, музеи, крепости, църкви, манастири) и оценка на туристически маршрути и пешеходни пътеки. Активира се и трансграничното сътрудничество в областта на спорта, културният обмен (занаятчийски дейности, фестивали и концерти) и образованието, споделянето на колективно оборудване (плувен басейн, музеи, библиотека за увеличаване на предлагането на услуги и за постигане на оптимално използване от това оборудване, за да се постигнат икономии от мащаба, както и подаването на кандидатури по европейските трансгранични програми.

Сред силните страни на това Евросити можем да посочим освен историческите връзки и географската близост, тъй като те са разделени от р. Миньо и са свързани от 1995 г. насам с международен мост, който всъщност играе ролята на булевард на градски център. Целта на това сътрудничество от второ поколение е да се възползва от взаимното допълване, вътрешните ресурси и наследството от съвместно историческо съществуване, за да установи стратегическо сътрудничество (продължено във времето, преодоляващо непосредствената нужда) за управлението и увеличаването на стойността на територията (привличане и задържане на населението, създаване на работни места, привличане на инвестиции).

В условията на това трансгранично сътрудничество през юли 2015 г. двата града са свързани с туристически влак. Това допринася за по-голямото рекламиране на природното, виненото и гастрономическото наследство на Евросити. Организирант се и съвместни посещения на винарни, музеи, минерални извори, крепости и паркове. През май 2015 г. е подписано и споразумение между асоциациите на бизнесмени и търговци на Салватерра и Монсау за съживяване на местната търговия. От тогава стартира коледна кампания за насърчаване на потока от купувачи от двете страни на международния мост чрез „паспорт за съвместна покупка“ (това позволява на клиентите от двете страни на реката да участват в голямо теглене на награди) (Janeso, 2015, p. 22).

Евросити Вила Нова де Сервейра – Томино

Двата града наброяват общо 22 000 жители (INE, 2022), а от дълги години двете общини са в побратимени отношения. Едва през юни 2014 г., по случай 10-ата годишнина от построяването на моста, който ги свързва, е подписан документ, наречен „Хартата за приятелство“. В него се изразява готовност за сътрудничество, както и споделяне на услуги и инициативи в области като спорт, култура, туризъм или социално включване.

През 2017 г. е публикувана Стратегическата програма за приятелство и сътрудничество Сервейра – Томино. Тя включва набор от културни и спортни дейности, финансирани от програмата Interreg V-A с почти 500 000 евро. Общият бюджет за трансгранично участие, включващ съседните две общини (чрез асоциации) предлага избора на дейности, които да бъдат изпълнени през следващата година. Една от тях е програма за споделено управление на местни услуги. По-специално, това беше така нареченият проект „Водни капки от музикални ноти“, който предоставя и обединява две обществени услуги и съоръжения: Общинският плувен басейн във Вила Нова де Сервейра и музикалното училище в Томино.

През октомври 2018 г. е направено официалното учредяване на Евросити Сервейра - Томино. Освен сътрудничеството и споделеното управление на обществените услуги, се предвижда създаването на трансграничен Европарк чрез изграждането на мост (както за пешеходци, така и за велосипедисти), който да свързва две пространства за отдих (парк на О Кастелиньо и крепостта Гоян), които са разделени от р. Миньо (Janeso, 2015, p. 26).

Евросити Вила Реал де Санту Антониу-Каштру Марим-Аямонте

За разлика от посочените дотук примери Евросити включва три селища и наброява 47 000 жители (INE, 2022). Основната връзка винаги е била р. Гуадиана, тъй като именно чрез нея се установяват контактите и се развиват отношенията между трите общини. Оттук и името „Евросити Гуадиана“, което подчертава общата връзка в историята на взаимоотношенията им. Като се има предвид географското му местоположение, той представлява първия Евросити в южната част на Португалия и Испания².

На 28 септември 2012 г. идеята за създаване на евросити е представена на „II среща на Съвета на еврорегиона“ в Севиля от най-висшия представител на Комисията за регионална координация и развитие на Алгарве (CCDR-Алгарве), когато става и президент на еврорегиона Алентежу-Алгарве-Андалусия. Впоследствие, на 9 януари 2013 г., е подписан протоколът за създаването на Евросити като резултат от добрите отношения на сътрудничество, установени между граничните градове Вила Реал де Санту Антониу и Аямонте. На 9 май същата година община Каштру Марим също стана част от този евроград поради голямата си географска близост, факта, че връзката с Испания през моста Гуадиана е на нейна територия и съществуването на културни черти, идентични с другите два града.

Основните цели на Евросити Вила Реал де Санту Антониу-Аямонте-Каштру Марим са следните:

- продължаване на отношенията на сътрудничество между трите общини;
- развитие на човешкия потенциал чрез квалификация и професионално обучение;
- оценка на наследството, свързано с културата и природата;
- инвестиции в развитие на бизнеса;

² Според информация, налична на официалния уебсайт на община Вила Реал де Санту Антониу.

- насърчаване на ефективното управление на публичните финансови ресурси;
- насърчаване на еврогражданството в двете общини;
- съобразяване с идеалите на европейския интеграционен проект;
- насърчаване на привличането на финансова подкрепа и инвестиране в потенциала на търговията и туризма;
- насърчават съвместното използване на инфраструктура и оборудване;
- инвестират в участието и въвличането на населението в модела Евросити, като популяризират ползите, произтичащи от трансграничното сътрудничество.

Действията в Евросити имат за цел да засилят отношенията на сътрудничество, установени между местните власти и да насърчат развитието в социално-икономическите области, туризма, културата и околната среда. Завършването на този проект е резултат от комбинация от усилия, с съвместното териториално управление се взема предвид, особено по отношение на предоставянето на съществуващи услуги, инфраструктура и оборудване (Janeco, 2015, p. 95).

Евросити Елваш-Бадахос

Община Елваш е част от NUTS II на Алентежу и NUTS III на Алту Алентежу. Община Елваш има териториална площ от 631 768 км² и население от 20 700 жители (INE, 2022). Град Бадахос се намира в автономната област Естремадура и е столица на едноименната провинция. Това е вторият по големина град, след Касерес, с териториална площ от 1470 км² и най-населеният град в региона Естремадура и цялата граница между Португалия и Испания, с население от 150 000 жители (INE, 2022). Заедно двата гранични града, разделени от около 16 км, имат население над 170 000 ж.

Градовете Елвас и Бадахос заедно заемат геостратегическа териториална позиция в юго-западната част на Иберийския полуостров, тъй като и двата са разположени в точка централно разположен на стратегическата ос, която свързва столиците Лисабон и Мадрид. Двата града също са интегрирани в модел, наречен „Иберийски континентален диагонал“, който се простира до испанския град Барселона. В общ териториален контекст Елвас и Бадахос представят икономически потенциал в средносрочен и дългосрочен план и тези трансгранични градски центрове са склонни да растат бързо (De La Macorra y Cano, 2011, p. 11).

Важно е обаче да се отбележи, че този растеж ще бъде много неравномерен, тъй като и двата града имат различни размери и темпове на растеж и развитие. Проучването и инвестициите в неговия икономически потенциал са много зависими от рамката за вземане на решения в съответните иберийски държави, като например проектите за изграждане на логистична платформа и високоскоростна железопътна линия. Съществуването на тези гореспоменати фактори са в основата на идеята за създаване на Евросити между Елваш и Бадахос. В тази посока са и проектите, които се реализират от двете страни на границата (Janeco, 2015, p. 98).

Разбира се можем да посочим примери за успешни Евросити и извън Иберийския полуостров. Такъв е Баския Евросити Сан Себастиан-Байон разположен на границата между Испания и Франция, където се развиват три стратегически оси. Неговата роля е да координира административните и институционалните структури с цел укрепване на трансграничното сътрудничество в рамките на басейна. Неговите действия са насочени основно към туризъм, култура, икономическо и социално развитие.

Далеч от Иберийския полуостров на границата между Германия и Полша възникна Евросити Франкфурт на Одер – Слубице. Развиват се различни инициативи, включително споделена система за насърчаване на панаири и събития и общ туристически пакет за двата града (Figueroa & Pardellas, 2009, pp. 1142–1143).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Трансграничното сътрудничество е конкурентно предимство за граничните територии, като същевременно се превърна и в ключов инструмент за тяхното социално-икономическо развитие. Конкурентните стратегии са частично изместени от отличната перспектива на взаимно допълване (Varela & Cancela & Cordal, 2015, p. 91).

Като цяло можем да считаме испано-португалската и особено галисийско-португалската граница за активна и динамична зона. В резултат на сравнително широката историческа траектория на трансграничното сътрудничество, през последните години станахме свидетели на раждането на нови инициативи за трансгранично сътрудничество, които надхвърлят първоначалните цели. Сътрудничеството между Испания и Португалия започна на регионално ниво с преобладаващ двустранен подход по въпросите и доведе до създаването на шест евроситита от двете страни на границата.

Те се превърнаха в „истински лаборатории за изграждане на споделено гражданство, на живот, споделен между равни“ (Cancela, 2016, p. 124). Техният опит и практики заслужават вниманието на политици, бюрократи и учени. Както пише Лоис, „проектите за трансгранична регионализация в рамките на ЕС са експериментално поле, свързано с промяна в значението на границата. От периферната зона за държавите те се превръщат в рецепторни възли и предаватели на инвестиционни модели на исторически и социално конструирани значения, в пространствени термини. Евросити е конфигуриран като агент за пространствена социализация с цел подобряване управлението не само на административните услуги, но и повишаване жизнения стандарт на населението и от двете общини – Шавеш и Верин“ (Lois, 2013, p. 316). Може също да се отбележи, че чрез управленската политика административните услуги са по близо до потребности на гражданите и дават видимост на трансграничното сътрудничество (по-специално тези, които представляват форма на ЕГТС, които са над общински трансгранични структури). Прилаганата управленска политика е насочена към постоянна административна координация, както и известна стандартизация на критериите за съвместна административна работа.

Евросититата са вдъхновени от логиката на близкото сътрудничество или „второ поколение“ (предоставяне на услуги, признаване на права и стратегическо позициониране на съответните територии). Подобряването на услугите на близост (обществени здравни центрове, пожарникари, спортни съоръжения...), които субектите предоставят на гражданите, се превръща в натрупване на легитимност на резултатите („легитимност на изхода“). Що се отнася до проектите за икономическо развитие и сближаване, някои подозрения, съществуващи в тази област на сътрудничество, се избягват, повишава се ангажираността и присъствието на гражданите в инициативите, които са с фокус подобряване на обществените и административните услуги.

Във връзка с последното, разработването на дневен ред или съвместен документ в Евросититата свидетелства за проактивно, креативно и позитивно отношение, което предполага воля и способност за съвместно и стратегическо мислене и успешни бъдещи инициативи, които имат принос към по-добряване и на ежедневните потребности на гражданите.

Накратко, това сътрудничество на близост или „второ поколение“ произтича от трансформацията на преобладаващата когнитивна рамка (идеи и ценности) и което до голяма степен е работата на ЕС по териториалното сътрудничество (сътрудничеството като възможност). Следователно може би те са обект на подражание от други субекти извън Евросититата. Той отговаря на наученото от политически и социално-икономически участници за ползите от сътрудничеството, което засилва неговата привлекателност и променя значението на границите.

REFERENCES

- Costa, J. M. 2014.** De aquí y de allá, daqui e de acolá: Portugal nas rádios e televisões da raia espanhola. In JACINTO, R. (coord.), *Espaços de Fronteira, Territórios de Esperança: Das Vulnerabilidades às Dinâmicas de Desenvolvimento*. Coleção Iberografias. Vol. 27. Guarda: Centro de Estudos Ibéricos/ Âncora Editora. pp. 215–232.
- Cancela Outeda, C. 2016.** Experiencias de micro-cooperación transfronteriza en la frontera galaico-portuguesa: las eurociudades. In E. Varela-C. Cancela (ed.) *Las fronteras ante sus espejos. Relatos transfronterizos sobre Europa, América Asia y el Magreb*, Santiago de Compostela, Andavira, 121–137.
- Cancela Outeda, C. 2019.** A Atlantic Lessons: Cross-border cooperation between Galicia and the Region of North Portugal. *EASTERN EUROPEAN JOURNAL OF REGIONAL STUDIES*, Volume 5/ Issue 1/June 2019, pp. 41–61.

De La Macorra y Cano, L. F. 2011. La Eurociudad Elvas/Badajoz en el Suroeste Ibérico y Europeo. *laEditorial.es.*, pp. 1–32.

Dura A., Camonita F., Berzi M., & Noferini A. 2018. Euroregions, Excellence and Innovation across EU borders. *A Catalogue of Good Practices*. Barcelona, Department of Geography, UAB, 254 p.

Figuerola Dorrego, P., Pardellas de Blas, X., 2009. Uma análise metodológica do projecto da Eurocidade Chaves-Verín, desde a perspectiva socio-económica e ambiental. In 15º Congresso da APDR. *Redes e Desenvolvimento Regional*.

Janeco, B. R. M. 2015. Impactos Territoriais de Processos de Cooperação Transfronteiriça Caso de Estudo: Elvas e Badajoz. Lisboa, 182 p.

IGE, Galicia, 2022.

INE, Portugal, 2022.

Lima, F. 2012. As dinâmicas territoriais no espaço de fronteira na fachada atlântica peninsular: a eurocidade Valença/Tuy. *Cadernos: Curso de Doutoramento em Geografia*. Porto: Universidade do Porto. Faculdade de Letras. nº 4, pp.75–86.

Lois, M. 2013. Re-significando la frontera: el caso de la Eurociudad ChavesVerín. *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles* 61, pp. 309–327.

Varela, E.; Cancela, C & Cordal, C. 2015. The consolidation of the Euroregional Territory and its consequences: The case of the Galicia-North of Portugal Euroregion. *The Journal of Territorial and Maritime Studies*, 1, pp. 77–95.

www.eurocidadechavesverin.eu (2024-17-03).

www.eurocidadeelvasbadajoz.blogspot.pt (2024-19-03).

За контакти:

Татяна Димитрова, асистент, доктор
Служебен адрес: В. Търново, ул. „Арх. Георги Козарев“ 1, корпус 4
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Стопански факултет
Катедра „Стопанско управление“
Ел. поща: t.dimitrova@ts.uni-vt.bg
